

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ОСЕРЕДОК
«ВСЕУКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ
ПОЛІТИЧНОЇ ЕКОНОМІЇ»
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ
ХЕРСОНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

**«КОРПОРАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ:
ПРОЦЕСИ, СТРАТЕГІЇ, ТЕХНОЛОГІЇ»**

Колективна монографія

За загальною редакцією:
Шапошникова К. С., Соловйової Н. І., Станкевич Ю. Ю.

**Херсон
2015**

УДК 334.722
ББК 65.291.21
К 68

Рекомендовано до друку Вченою радою
Херсонського державного університету
(протокол № 3 від 14 грудня 2015 р.)

Авторський колектив:

Абдуллаєв К.Н., Алексєєв В.І., Алмашій Я.І., Башинська М.І., Боковець В.В., Боярчук А.І., Васильєв О.В., Вишницька О.І., Волга В.О., Гелей Л.О., Гринів Л.С., Гринько Т.В., Гуцалюк О.М., Денис О.Б., Добровольський О.І., Довгань Л.С., Ільченко Н.Б., Іршак О.С., Квач Я.П., Клюс Ю.І., Коваленко О.В., Ковальов В.В., Кравченко Н.В., Крупський О.П., Лопатинський Ю.М., Малик І.П., Мартинець В.В., Мельник О.І., Мельникова К.В., Метлушко О.В., Мороз О.С., Опанасюк Н.А., Охріменко А.Г., Павлова С.В., Потьомкін Ю.С., Рябець Н.М., Степанюк О.М., Стоєв В.Л., Ступницький О.І., Тимків І.В., Федорчук О.М., Хомчук М.В., Шапошников К.С., Шахно А.Ю., Шедяков В.Е., Шумейко В.М.

За загальною редакцією:

Шапошников Костянтин Сергійович – доктор економічних наук, професор, декан факультету економіки і менеджменту, голова Херсонського обласного осередку «Всеукраїнська асоціація політичної економії».

Соловійова Ніна Ігорівна – доктор економічних наук, завідувач кафедри менеджменту і адміністрування.

Станкевич Юлія Юрійвна – кандидат економічних наук, доцент, заступник завідувача кафедри економічної теорії.

Рецензенти:

Гальцова Ольга Леонідівна – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економічної теорії, національної та прикладної економіки Класичного приватного університету.

Стройко Тетяна Володимирівна – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри міжнародної економіки та управління персоналом Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського.

Корпоративне управління: процеси, стратегії, технології : колективна
К 68 монографія / За заг. ред. К.С. Шапошнікова та ін. – Херсон : Видавничий дім
«Гельветика», 2015. – 536 с.

ISBN 978-966-916-057-7

У монографії представлені міждисциплінарні дослідження процесів, стратегій та технологій корпоративного управління. Розкриті теоретичні засади дослідження сучасних моделей корпоративного управління, виявлена сутність та чинники розвитку управління бізнес-процесами та корпоративного менеджменту, проаналізовані особливості стратегій та технологій корпоративного управління.

Розраховано на наукових працівників, викладачів, аспірантів та студентів, а також усіх тих, хто цікавиться теоретичними розробками в царині економіки і управління та реальними економічними процесами, що розвиваються в Україні та світі.

УДК 334.722
ББК 65.291.21

ISBN 978-966-916-057-7

© Колектив авторів, 2015
© Херсонський державний університет, 2015

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. СУЧАСНІ МОДЕЛІ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ

Abdullayev K.N. THE QUESTIONS ACCORDING TO WORLD PRACTICE TO CARRY OUT SUSTAINABLE, RADICAL, STRUCTURAL REFORMS AND PRIVATIZATION POLICY IN NATIONAL TRANSPORT SECTOR OF AZERBAIJAN REPUBLIC	6
Алексєєв В.І. МОДЕЛЬ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНОЮ СПІЛКОЮ В УМОВАХ НАДАННЯ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ ОНЛАЙН	16
Боярчук А.І. СПЕЦИФІКА РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ МОДЕЛІ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ	33
Гуцалюк О.М. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ФОРМИ УТВОРЕННЯ КОРПОРАТИВНИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ОБ'ЄДНАНЬ	46
Денис О.Б. КОРПОРАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ: СУТЬ, МЕХАНІЗМИ ТА МОДЕЛІ	67
Метлушко О.В. ОСОБЛИВОСТІ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ У БАНКАХ: СУТЬ, ПРИНЦИПИ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ	80
Рябець Н.М., Тимків І.В. СТРАТЕГІЧНІ АЛЬЯНСИ КОРПОРАТИВНИХ СТРУКТУР: ЛОГІКА ТА ПРОБЛЕМА ЕФЕКТИВНОСТІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	96
Шумейко В.М. МАРКЕТИНГ ЯК ОСНОВА УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА	112

РОЗДІЛ 2. КОРПОРАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСАМИ ТА КОРПОРАТИВНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

Боковець В.В. СИСТЕМА КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ: СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	128
Гринько Т.В., Крупський О.П. РОЛЬ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ У СТРАТЕГІЧНОМУ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ТУРИЗМУ ТА ГОСТИННОСТІ	142
Довгань Л.Є., Малик І.П. ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ МОДЕЛІ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ АКЦІОНЕРНИМИ ТОВАРИСТВАМИ УКРАЇНИ	168

Іршак О.С. СИСТЕМА КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ: СТРУКТУРА ТА ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ	186
Ковальов В.В., Федорчук О.М., Мельникова К.В. КОРПОРАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ.....	198
Мартинець В.В., Вишницька О.І. ІНСТИТУЦІЙНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....	213
Мороз О.С. СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ КОРПОРАЦІЄЮ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЇЇ ФУНКЦІОНУВАННЯ.....	231
Опанасюк Н.А., Охріменко А.Г. УПРАВЛІННЯ КОРПОРАЦІЯМИ В ТУРИСТИЧНОМУ Й ГОТЕЛЬНОМУ БІЗНЕСІ: ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ	245
Шедяков В.Е. ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЦЕННОСТНО-СМЫСЛОВЫХ КОМПЛЕКСОВ В СОЗДАНИИ УПРАВЛЕНЧЕСКИХ КОМПОЗИЦИЙ НА ОСНОВЕ ПОСТИНДУСТРИАЛЬНЫХ ТРАНСФОРМАЦИЙ ТРУДОВЫХ ОТНОШЕНИЙ....	260
РОЗДІЛ 3.	
СТРАТЕГІЇ ТА ТЕХНОЛОГІЇ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ	
Алмашій Я.І. ДІАГНОСТИКА КОМПЛЕКСНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ТУРИСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ	296
Васильєв О.В., Потьомкін Ю.С. СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ МОДЕЛІ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ.....	312
Гелей Л.О. КОРПОРАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСАМИ У РОЗДРІБНІЙ ТОРГІВЛІ	339
Гринів Л.С. ЗАГРОЗИ ТА СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ: ФІЗИКО-ЕКОНОМІЧНА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ.....	355
Добровольський О.І. СЕГМЕНТАЦІЯ, ПАКЕТУВАННЯ ТА КОМБІНАТОРИКА ЯК СКЛАДОВІ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ	372
Ільченко Н.Б., Хомчук М.В. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЛОГІСТИЧНОЇ СТРАТЕГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ ОПТОВОЇ ТОРГІВЛІ	385
Клюс Ю.І. «КАРТА КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЯМИ» ЯК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРАТЕГІЇ ЕФЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ	406
Коваленко О.В., Стоєв В.Л. СТРУКТУРА ТА ПРИНЦИПИ СИСТЕМИ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ..	421

Кравченко Н.В., Шахно А.Ю. СОЦІАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ В КОРПОРАТИВНОМУ УПРАВЛІННІ	436
Лопатинський Ю.М., Мельник О.І. ВПЛИВ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....	452
Степанюк О.М., Павлова С.В. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ОЦІНКИ СИСТЕМИ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ОПЕРАТОРІВ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНОЇ СФЕРИ.....	467
Ступницький О.І., Волга В.О. НОВІТНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ АУТСОРСИНГУ ЯК СКЛАДОВОЇ СИСТЕМИ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ	504
Шапошников К.С., Квач Я.П., Башинська М.І. КОРПОРАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ: ДОСЛІДЖЕННЯ КРЕАТИВНИХ ЗАСАД РОЗВИТКУ СФЕРИ ПОСЛУГ	519
АВТОРИ МОНОГРАФІЇ	532

Ковальов В.В.
кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки підприємства
Херсонського державного університету

Федорчук О.М.
кандидат економічних наук, доцент,
докторант кафедри менеджменту організації
Херсонського державного аграрного університету

Мельникова К.В.
кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри економіки підприємства
Херсонського державного університету

КОРПОРАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

Анотація

Роботу присвячено дослідженню корпоративного управління як передумови економічного зростання. Фактором, який може сприяти економічному зростанню, є корпоративне управління. Значення цього фактора буде збільшуватися по мірі того, як будуть вичерпуватися інші фактори, які впливають на економічне зростання. Корпоративне управління займає ключове місце в розробці стратегії суб'єкта господарювання, ефективному розподілі ресурсів та управління ними. Покращання корпоративного управління розглядається потенційними інвесторами як ресурс підвищення їх інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності. Ефективна модель корпоративного управління є одним з основних інституціональних компонентів економічного зростання. На державному рівні захист прав власності та контрактних прав є фундаментальними передумовами росту капіталовкладень та темпів економічного зростання. Корпоративне управління пов'язане з економічним зростанням через механізм ефективності використання ресурсів суб'єкта господарювання. Напрямами впливу корпоративного управління на економічне зростання є підвищення ефективності інвестованого капіталу та управлінських рішень.

Вступ

Головною метою сьогодення є завершення інституціональних та структурних перебудов, які позитивно вплинуть на економічне зростання нашої країни. Одним з основних джерел зростання є підприємницька активність, яка виникає тільки при наявності сприятливих умов для створення нового та розширення існуючого бізнесу.

Для зростання підприємницької активності слід здійснити наступний комплекс заходів:

- усунути перепони для господарюючих суб'єктів;
- знизити рівень втручання держави в економічні процеси;

- забезпечити зниження транзакційних витрат суб'єктів господарювання;
- знизити ступінь участі держави в перерозподілі ресурсів;
- створити ефективну систему державного управління.

На сьогоднішній день для державних органів характерним є:

- непрямий вплив на позитивні зміни на рівні суб'єктів господарювання (дії влади, які погіршують інвестиційну привабливість країни);
- кволе вирішення проблем в сфері корпоративного управління.

Головною задачею держави в досягненні економічного зростання є гарантування однакових умов конкуренції у всіх галузях народного господарства.

Наша модель економічного зростання повинна спиратися на дотримання прав інвесторів, покращання корпоративного управління та формування стандартів ділової культури.

У галузі корпоративного управління слід підвищити ефективність праці топ-менеджерів та рад директорів, забезпечити доступність та прозорість інформації про господарюючих суб'єктів. Це дозволить знизити ризик для інвесторів та зробити економіку нашої країни більш інвестиційно привабливою для іноземних інвесторів.

Суттєвим фактором, який може сприяти економічному зростанню, є якісне корпоративне управління. Значення цього фактора буде збільшуватися по мірі того, як будуть вичерпуватися інші фактори, які впливають на економічне зростання.

Сьогодні твердження про позитивні макро- та мікроекономічні ефекти збалансованої та прозорої моделі корпоративного управління є аксіомою. Ефективна модель корпоративного управління є одним з основних інституціональних компонентів економічного зростання.

Економічна інтеграція сприяє не тільки зростанню виробництва, але й підвищує якість корпоративного управління. Серед компаній з добрим корпоративним управлінням домінують компанії з іноземним капіталом. У зв'язку з цим можливо стверджувати про позитивний вплив на корпоративне управління світового ринку та іноземних інвесторів. У даному випадку позитивним є не тільки залучення іноземного капіталу, але й привнесення в країну ділової культури.

Розділ 1. Сутність економічного зростання

Базові напрацювання для теорії економічного зростання були здійсненні Національним бюро економічних досліджень (NBER) у США під керівництвом У.К. Мітчелла. Вчений сприяв поширенню ідей Туган-Барановського, які вплинули на концепції економічного зростання С. Кузнеця та Е. Хансена [20, с. 396].

При формуванні теорії економічного зростання головною метою уважалося виявлення тренду шляхом виключення циклічних коливань. Так, У.К. Мітчелл у своїй праці «Економічні цикли» висвітлював питання, пов'язані з хвилями М.Д. Кондратьєва як з видом економічних коливань, які слід виключити для отримання більш реалістичної картини економічного зростання [10].

Р. Харродом була розроблена перша формальна теорія зростання, в основу якої були покладені постулати Кейнса [22]. Він підтвердив висновок Кейнса про нестабільний характер розвитку капіталістичної системи у випадку щодо довгострокового періоду. Р. Харрод вважає, що економічне зростання можливе також при наявності вимушеного безробіття та вільних потужностей [14, с. 198].

Модель Харрода та висновки за нею були піддані критиці прихильниками неокласичних постулатів. Як наслідок, Р. Солоу розробив модель зростання, яка базується на класичних постулатах рівноваги. Згідно з моделлю Р. Солоу, економіка здатна залишатися на шляху сталого зростання, а при відхиленні – повертатися на нього.

Розвиток та модифікація теорії економічного зростання в подальшому відбувалися в рамках неокласичних (модель Р. Солоу) та кейнсіанських моделей (модель Харрода і Домара).

Недоліком моделей Р. Солоу та Харрода – Домара є те, що економічне зростання в даних моделях розглядається через призму екзогенних факторів (зростання населення та науково-технічний прогрес).

П. Самуельсон називав працю А. Сміта «Дослідження природи та чинники багатства нації» «довідником економічного зростання» [12, с. 299]. У даній роботі класик економічної теорії розглядав економічне зростання як результат збільшення виробничих благ населенням унаслідок його кількісного зростання. Це пояснюється тим, що у той час основні складові виробничої функції земля та капітал розглядалися по-іншому. Капітал розглядався як праця населення, а земля була загальнодоступною.

На початку XIX ст. була розповсюджена думка про те, що в майбутньому збільшення населення буде обмежене можливістю землі забезпечувати потреби людства. Т. Мальтус уважав, що кількість населення буде урівноважуватися з продовольчими товарами за допомогою голоду, епідемій та війн. Але він не врахував розвиток науки та технологій, що вплинуло на економічне зростання [9, с. 192].

А. Маршалл, К. Мангер, Л. Вальрас розглядали фактор технології як другорядний. Л. Вальрасом була створена математична модель загальної економічної рівноваги, яка стала базисом для подальшого вивчення теорії економічного зростання, але вона не змогла охопити усіх проблем економічного зростання. Здобутком автора можливо вважати постановку проблеми, а не її вирішення [1, с. 129].

На думку Кейнса, лише державна макроекономічна політика здатна забезпечувати ефективно економічне зростання країни. У своїй праці «Загальна теорія зайнятості, процента і грошей» він виклав свої доктрини стимулювання економічного зростання. Значну роль у забезпеченні економічного зростання вчений відводив інвестиціям та їх збільшенню. Кейнс уважав, що збільшення інвестицій у виробництво призведе до створення додаткових робочих місць і, як наслідок, зросте зайнятість, тим самим зросте рівень національного доходу, що і є стимулом економічного зростання [15, с. 93].

Вкладом Р. Фріша у розвиток теорії економічного зростання є те, що він обґрунтував та висвітлив «принцип акселерації», в основу якого було закладено так званий «акселератор» («прискорювач»), який впливає на залежність між приростом національного доходу та сумою викликаних ним капіталовкладень. Фріш вважав, що даний показник економічного зростання відображає прискорення процесу розвитку – «акселерації» [23, с. 421].

М. Фрідмен уважав, що економічне зростання економіки неможливе без стабільності руху грошей, яку повинна забезпечувати грошово-кредитна політика держави [25, с. 291].

Дж. Мід у своїй праці «Неокласична теорія економічного зростання» довів, що збалансоване економічне зростання може забезпечуватися в умовах вільного коливання цін на фактори виробництва, що, у свою чергу, компенсують зміни в технічних пропорціях. Але є необхідним державне регулювання ціноутворення за допомогою грошово-кредитної політики як для підтримання грошово-кредитної системи у рівновазі, так і підтримання прийняттого диспаритету цін на фактори виробництва. Даний вплив дозволить відновлювати економічну рівновагу засобами ринкового механізму. Як наслідок, у ході даного процесу буде відбуватися перерозподіл доходів та заощаджень, який забезпечить економічне зростання [11, с. 311].

Й. Шумпетер у своїй праці «Теорія економічного розвитку» розглядає інновації як базовий фактор, який забезпечує економічне зростання країни [2, с. 214].

С. Кузнець вивчав вплив заощаджень, інвестицій та технологічних змін на процес економічного зростання. Б. Улін говорив про дослідження С. Кузнеця наступне: «Вчений оперував величезним статистичним матеріалом, який після його глибокого і детального аналізу випромінював нове світло на проблему економічного зростання» [23, с. 426].

Ф. Модильяні досліджував взаємозв'язок рівня заощаджень населення та темпів економічного зростання [23, с. 459].

Ф. Перру, досліджуючи процес економічного зростання, відводить головну роль державі у забезпеченні стабільних темпів зростання економіки. На його думку, саме держава повинна сприяти створенню «осередків зростання», використовуючи при цьому інструменти структурної політики [16, с. 245].

Дж. Гелбрейт у своїх дослідженнях виділив наступні позитивні цілі економічного зростання: збільшення зайнятості, споживання, соціального забезпечення, податкових надходжень до бюджету та ін. [23, с. 197–198].

У другій половині XIX та XX ст. Р. Дорнбуш та С. Фішер визначали та досліджували фактори, джерела економічного зростання економіки США [21, с. 664]. Також у США економічне зростання досліджували К.Р. Макконнелл та С.Л. Брю. Вони розглядали погляди противників та прихильників економічного зростання, вивчали фактори, темпи та його сутність [17, с. 492–493].

Поступово з розвитком економічної думки кількість параметрів у моделях зростає. Так, Дж. Тобін розглядає вплив грошей на економічне зростання [38]. Дана модель базується на врахуванні ендогенного характеру грошей як активу, паритетного з фізичними інвестиціями [39].

Н. Калдор запропонував урахувати в моделях зростання фактори розподілу національного доходу між заробітною платою та прибутком, розподіл продукту на блага виробничого та споживчого призначення [40].

У 1990 р. значення грошей як фактора ендogenous економічного зростання, базуючись на даних США, було доведено Ф. Кідландом та Е. Прескоттом [41]. Вони довели, що грошові агрегати M1 та M2 відіграють ключову роль у формуванні ділового циклу; слід зазначити, що роль M2 більше, ніж M1.

У 80-х роках ХХ ст. Р. Лукасом, П. Ромером, Ф. Агійоном і П. Хоувіттом, Дж. Гроссманом і Е. Хелпманом були застосовані нові підходи до побудови моделі економічного зростання з використанням ендogenous технологічних змін. Як наслідок, система отримала додатковий стимул до зростання при використанні у однаковому співвідношенні факторів виробництва (капіталу та праці). Але на сьогоднішній день проблема побудови моделі економічного зростання на базі ендogenous теорії залишається невирішеною. Як зазначив Н Манків, «детермінанти технічного прогресу недостатньо вивчені на сьогоднішній день», а саме розуміння економічного зростання буде не повним, поки не буде визначено як на НТП впливають рішення державної політики та суб'єктів господарювання [19, с. 182–185].

У теоріях зростання розглядаються ендogenous механізми економічного розвитку, переосмислюються погляди на фактори, які впливають на діяльність як господарюючого суб'єкта, так і держави в цілому, до них відносять: конкуренцію, роль та поведінку різноманітних інститутів, роль грошей та природу інновацій.

На початку 90-х років ХХ ст. інтенсивно почала розвиватися теорія ендogenous зростання. Була зроблена спроба інтегрувати ідеї шумпетеріанської школи та теорії еволюційної економіки Нельсона та Вінтера в структуру неокласичної парадигми.

Використовуючи ідею Шумпетера про конкуренцію між інноваційними фірмами, Ф. Агійон та П. Хьют на основі ефектів від упровадження нових технологій пояснили своє бачення теорії економічного зростання [26].

Авторами ендogenous теорії була показана роль інформації як фактора ендogenous економічного зростання. Доказом цього стало те, що в моделях з ендogenous науково-технічним прогресом допущено зміщення понять науково-технічних знань та результатів від їх упровадження. Роблячи припущення того, що знання є неконкурентними благами, інновації набувають конкурентних властивостей та, як наслідок, є одним з основних стимулів формування монополістичних структур шляхом патентування.

Розглядаючи технологічний аспект економічного зростання з ендogenous науково-технічним прогресом, слід відмітити дослідження голландської школи економічної динаміки, які здійснювалися під керівництвом Г. Сильвербергера.

Одним з основних питань, яким займається школа Сильверберга, є дослідження проблеми нерівномірного зростання, та з цих позицій піддається критиці метод розрахунку залишку Солоу.

Відсоток темпу приросту обсягу продукції, який є залишком після врахування таких факторів, як «праця» та «капітал», на загальний темп приросту обсягу продукції являє собою результат впливу технологічних змін.

У зв'язку з тим, що темпи економічного зростання можуть сповільнюватися чи прискорюватися, а в моделі закладений постійний темп технологічних змін, як наслідок, залишок Солоу може використовуватися тільки як індикатор екзогенного впливу технічного прогресу на економічне зростання.

Для вирішення цієї проблеми були спроби заміни інструментарію моделі Солоу моделлю зміни довгострокових техніко-економічних парадигм [27; 32]. Також були спроби шляхом підбору нелінійних варіантів функцій Кобба-Дугласа доопрацювати модель Солоу-Свана [33]. Беручи за основу базу моделі Солоу, Г. Сильвербергом була розроблена макродинамічна модель ендегенного економічного зростання з урахуванням процесу дифузії та процесу змін технології у фазі руйнування [34].

Таким чином, модернізована модель Солоу дозволяє дослідити процеси зростання та насичення технологічних парадигм.

Відмінністю школи ендегенного економічного зростання Сильверберга є заміна припущення про постійний темп технологічного удосконалення впровадженням нелінійних функції науко-технічного прогресу в модель економічного зростання.

Теорія економічного зростання голландської школи має свої переваги та недоліки. На нашу думку, основною перевагою є те, що в даній теорії присутній майже досконалий математичний апарат цієї школи, який дозволяє аналізувати нелінійність та дискретність економічного зростання та науково-технічного прогресу. Недоліком є те, що дану теорію розвивають у більшості випадків фізики. У зв'язку з тим, що економістами-фізиками економічне зростання сприймається як закон природи, відбувається нехтування інституціональними та монетарними аспектами зростання.

Розділ 2. Сутність корпоративного управління

Термін «корпоративне управління» не можна ототожнювати з такими поняттями, як «менеджмент» та «управління корпораціями». У теорії та практиці корпоративне управління здійснюється шляхом аналізу агентської проблеми поділу влади в господарюючому суб'єкті. Сутність даної проблеми полягає у вирішенні проблем, які виникають між власниками, з одного боку, та топ-менеджерами – з іншого [4, с. 81].

Як категорія корпоративне управління є системою економічних відносин, що включає в себе велику кількість внутрішніх та зовнішніх елементів. Д. Баюрі визначив категорію «корпоративне управління» як «систему цілеспрямованого процесу діяльності корпорації та впливу між акціонерами та зацікавленими особами» [3, с. 62].

Економічною причиною виникнення проблеми корпоративного управління є відділення володіння від управління власністю. У зв'язку з цим процесом посилюється роль найманих менеджерів, які здійснюють управління господарюючим суб'єктом.

Корпоративне управління займає ключове місце в розробці стратегії суб'єкта господарювання, ефективним розподілом ресурсів та управління ними.

Вивчення досвіду країн з розвинутою економікою дозволить побудувати власну систему управління, яка б відповідала умовам і потребам нашої країни.

Міжнародні принципи корпоративного управління зводяться до наступного:

- структура корпоративного управління повинна забезпечити захист прав акціонерів;
- режим корпоративного управління повинен забезпечувати рівне відношення до всіх груп акціонерів;
- корпоративне управління повинно забезпечити додержання встановлених законодавством прав зацікавлених осіб та заохочувати співробітництво усіх суб'єктів корпоративного управління до розвитку корпорації;
- корпоративне управління повинно забезпечувати інформаційну відкритість компанії.
- структура корпоративного управління повинна забезпечувати ефективне виконання управлінцями своїх функцій, а також підзвітність органів управління самій компанії та акціонерам [29].

До основних проблем розвитку корпоративного управління в нашій країні можна віднести:

- менеджмент акціонерних товариств не звернув уваги на сучасні тенденції розвитку корпоративного управління, які базуються на побудові якісно нових взаємовідносин суб'єктів корпоративного управління;
- господарюючі суб'єкти не виконують «соціальну функцію» як необхідний елемент існування корпорації;
- акціонерний капітал не став основним джерелом зростання національного ринку цінних паперів [18, с. 52].

Існує декілька підходів до визначення сутності корпоративного управління. Виходячи з напрямку та мети дослідження, різні вчені трактують зміст корпоративного управління по-різному. Визначення поняття «корпоративне управління» наведено в табл. 1.

Наявність великої кількості тлумачень терміну «корпоративне управління» пояснюється великою кількістю підходів до розв'язання даної проблеми, але, на нашу думку, більш вдалим є визначення, яке сформульоване великим американським інституціональним інвестором TIAA-CREF: «Корпоративне управління – це набір механізмів, які використовуються для підтримки адекватного балансу між правами акціонерів та потребами ради директорів та менеджменту в процесі управління компанією» [7, с. 8].

Також оцінити сутність корпоративного управління можливо через класифікацію даного поняття за відповідними напрямками (табл. 2).

У нашій державі низька ефективність корпоративного управління пояснюється дією наступних причин:

- недосконала акціонерна нормативно-правова база;
- незнання господарюючих суб'єктів про необхідність упровадження корпоративного управління;
- труднощі, які виникають у процесі застосування критеріїв оцінки ефективності корпоративного управління.

Таблиця 1

Визначення поняття «корпоративне управління» [5, с. 337]

Автори	Визначення	Підхід до визначення
А. Шлейфер, Р. Вишні	Шляхи та способи, за допомогою яких інвестори гарантують отримання доходу на вкладений у корпорацію капітал	Підхід до визначення Як способи гарантування доходів інвесторів
Д. Деніс	Набір механізмів, які стимулюють менеджерів компанії приймати рішення, що максимізують вартість компанії для її власників	Як механізми стимулювання менеджерів
Дж. Паунд	Суть корпоративного управління – ...у забезпеченні ефективного процесу прийняття рішень... Необхідна система, при якій топ-менеджери компанії та рада директорів спільно розробляють рішення та залучають до цього акціонерів	Як система, що забезпечує контроль
А.Б. Педько	Система взаємин, що складається між різними учасниками корпоративних відносин, із приводу розподілу влади, власності і доходів в акціонерному товаристві, яка підлягає чіткому правовому регулюванню	Як система взаємовідносин між учасниками акціонерного товариства
Ю.Б. Вінслав	Система управлінських відносин між взаємодіючими господарськими суб'єктами з приводу субординації та гармонізації їх інтересів, забезпечення синергії як їх спільної діяльності, так й взаємовідносин із зовнішніми контрагентами у досягненні поставлених цілей	Як система відносин суб'єктів інтегрованого корпоративного об'єднання у спільній діяльності та із зовнішніми контрагентами
Дж. Веймер, Дж. Папе	Корпоративне управління – специфічна для країни система, яку складають правові, інституціональні та культурні фактори, що формують модель впливу стейкхолдерів на прийняття рішень менеджерами корпорацій	Як система на рівні країни
Т.В. Момот	Комплексна система внутрішніх і зовнішніх механізмів, що спрямована на оптимізацію структури корпоративних відносин для забезпечення гармонізації інтересів усіх суб'єктів корпоративних відносин і реалізації ефективного інвестиційного процесу в акціонерному товаристві для максимізації його капіталізації	Як система механізмів оптимізації корпоративних відносин

**Дослідження класифікаційних напрямів
оцінки сутності корпоративного управління [13, с. 70]**

Класифікаційні напрями	Науковці, які досліджували відповідний напрям
Належна увага до інтересів акціонерів	П. Друкер
Механізм взаємодії між учасниками корпоративних відносин	Р. Монкс, Н. Міноу, П. Кочран, С. Вартік
Рівновага та баланс інтересів між учасників корпоративних відносин	К. Майєр, Є. Палига
Фінансова прозорість, корпоративна чесність та відповідальність	Д. Вулфенсон
Кодекс принципів і норм	О. Вакульчик, Д. Задихайло
Система здійснення керівництва та контролю	С. Румянцев, Л. Довгань, В. Пастухова, Л. Савчук
Досягнення поставленої мети	В. Євтушевський, М. Небава

Ефективність корпоративного управління залежить від наступних факторів:

- нормативно-правова, загальна та політична культура, яка є в країні;
- наявність ринкових механізмів;
- наявність корпоративного управління в структурах господарюючих суб'єктів.

Вагомими детермінантами корпоративного управління є:

- джерела ресурсів для діяльності та зростання суб'єкта господарювання;
- належність контролю з метою захисту інтересів стейкхолдерів.

Ефективне корпоративне управління повинно виконувати забезпечувальні функції:

- сприяти інноваційній активності та забезпечувати зростання вартості компанії;
- стимулювати інноваційну активність персоналу та забезпечувати якісний контроль менеджменту;
- забезпечити захист інтересів усіх без винятку власників.

Ефективне корпоративне управління компанією може забезпечити її наступними конкурентними перевагами: доступ до ринку капіталів; зниження вартості залученого капіталу; сприяння зростанню ефективності; забезпечення корпоративної безпеки; покращання привабливості та іміджу.

Покращання корпоративного управління розглядається потенційними інвесторами як ресурс підвищення їх інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності. Як наслідок:

- дотримання принципів корпоративного управління створює позитивний імідж компанії перед потенційними інвесторами;
- якісне корпоративне управління знижує ризик інвесторів, тим самим сприяє залученню коштів.

Також існують інші фактори, які позитивно впливають на розвиток корпоративного управління:

- перехід менеджерів з адміністративних методів управління на ринкові;
- залучення до оперативного управління найманих професійних менеджерів;
- розробка та прийняття кодексів корпоративного управління на рівні суб'єктів господарювання;
- удосконалення нормативно-правової бази, яка регулює діяльність акціонерних товариств.

Розділ 3. Корпоративне управління як передумова економічного зростання

У зв'язку з тим, що корпоративне управління відіграє важливу роль у розробці стратегії компанії, сприяє ефективному розподілу ресурсів та управління ними, якісна система корпоративного управління є необхідною умовою для досягнення довгострокового економічного зростання, а також важливим активом господарюючих суб'єктів, які конкурують між собою за залучення капіталу, тобто інвестицій.

Однією з умов підвищення інвестиційної привабливості є забезпечення ефективного функціонування корпоративного сектора економіки як фундаменту економічного зростання. Тенденція економічного зростання визначається розвиненістю та якістю ринкових інститутів.

Недостатній рівень захисту прав власності негативно впливає на економічні процеси та є перепорою на шляху стійкого та динамічного економічного зростання.

Щоб розвиток інституційної системи забезпечив захист та реалізацію прав власності, цей процес повинен відбуватися за наступними напрямками:

- удосконалення корпоративного законодавства та створення ефективної системи корпоративного управління відповідно до світових стандартів;
- покращання процесу судового регулювання;
- розвиток інституту третейських судів;
- розвиток професійних асоціацій.

Держава повинна забезпечити захист прав власності шляхом урегулювання корпоративних конфліктів. Слід підтримувати не судові форми урегулювання різних конфліктів, а вирішувати їх за допомогою рішень спорів третейськими судами, які повинні бути створені у вигляді інституту медіації (посередництва). Введенням медіації, як обов'язкового досудового етапу, можна вирішити багато складних корпоративних суперечок, які зачіпають права та інтереси інвесторів.

Умовою укріплення корпоративного сектора економіки є покращання його прозорості для інвесторів. Одним з основних факторів, який приймається інвесторами до уваги, є інформація про власників компанії, оскільки така інформація допомагає інвесторам отримати реальну картину про можливості реальних прав на участь в управлінні компанією. У зв'язку з цим у законодавстві розвинутих країн світу є вимога до бізнесу про розкриття інформації про осіб, які є власниками компанії.

Для досягнення економічного зростання держава повинна виконати наступні завдання:

- перебудувати економіку на інноваційну модель розвитку;
 - підвищити конкурентоспроможність національного бізнесу;
 - збільшити інвестиційну активність;
 - забезпечити стійкий розвиток банківської системи.
- Фактори та показники корпоративного управління, які забезпечують економічне зростання наведено в табл. 3.

Таблиця 3

**Фактори впливу корпоративного управління
на економічне зростання [6, с. 93]**

Фактори	Показники
Структура власності	рівень концентрації власності; розподіл акціонерного капіталу між інсайдерами та аутсайдерами; частка власності, що належить менеджерам
Корпоративна структура	рівень концентрації контролю; склад та структура ради директорів; рівень незалежності ради директорів; професійна кваліфікація членів ради директорів та менеджерів
Оперативне та фінансове управління	операційний прибуток; чистий прибуток; рентабельність капіталу; рентабельність активів
Захист інтересів стейкхолдерів	внутрішня документація із корпоративного управління (корпоративний кодекс); дивідендна політика; показники прозорості
Доступ до зовнішнього фінансування	рейтинги корпоративного управління міжнародних та національних агентств

Основними напрямками підвищення ефективності корпоративного сектора економіки повинні стати напрямки:

- посилення вимог до розкриття інформації та посилення відповідальності за зміст інформації про господарюючого суб'єкта;
- розвиток системи обліку та розкриття інформації про власників;
- запровадження механізмів притягнення до правової відповідальності посадових осіб акціонерних товариств за нанесені збитки.

Корпоративне управління пов'язане з економічним зростанням через механізм ефективності використання ресурсів суб'єкта господарювання. Напрямками впливу корпоративного управління на економічне зростання є:

- забезпечення виконання та покращання фінансових результатів;
- ефективне використання людських ресурсів;
- забезпечення ефективності інвестиційного капіталу.

Вплив корпоративного управління на фінансові показники діяльності господарюючих суб'єктів розглядалися в працях Р. Морка, А. Шлейфера та Р. Вішни [30], Л.Ф. Клаппер та І. Лав [31] та ін. Данні дослідження доводять як прямий, так і зворотний причинно-наслідковий зв'язок. У праці Б. Блека визначена статистична кореляція між рейтингами корпоративного управління Standard&Poor's та рівнем ринкової капіталізації російських компаній [28]. При здійсненні інвестування в компанії країн, що розвиваються, інвестори оцінюють якість корпоративного управління на рівні фінансових показників. Дане твердження підтверджують результати опитування консалтингової компанії McKinsey & Company:

- 75% опитуваних респондентів-інвесторів надають не менше значення функціонуванню ради директорів, ніж фінансовим показникам компанії;
- більш 80% опитуваних інвесторів в ситуації рівних фінансових показниках двох компаній зацікавляться більше акціями компанії, у якій є добре корпоративне управління [24].

В макроекономічних дослідженнях порівняльного аналізу розвинених країн та країн, що розвиваються, зафіксовані наступні основні висновки:

- компанії в країнах з високим середнім рівнем якості корпоративного управління демонструють високі показники фінансової ефективності;
- правова система, політичний режим та рівень розвитку економіки – значимі модератори взаємозв'язку між якістю корпоративного управління та фінансовою ефективністю;
- у країнах з низьким рівнем захисту прав інвесторів вплив якості корпоративного управління на показники фінансової ефективності є сильнішим [8, с. 65].

Другим напрямком впливу корпоративного управління на економічне зростання є ефективне використання людських ресурсів. Високі фінансові показники досягаються за умови якісного контролю усіх ланок управлінської діяльності. Виконавцями корпоративних цілей є наглядова рада та топ-менеджмент.

В агентській теорії увагу приділяють складу та структурі ради директорів як фактору, що контролює агентські витрати. Цьому напрямку досліджень присвячені роботи Д. Єрмака [35], Т. Ейзинберга, С. Сундгрена та М. Велса [36] та ін.

Дослідження Р. Морка, А. Шлейфера та Р. Вішни присвячені взаємозв'язку між частками акцій корпорації, що належать різним стейкхолдерам, та показниками діяльності корпорації. Вони довели, що між кількістю акцій, що належать менеджерам, та фінансовими показниками корпорації існує статистично значима нелінійна залежність [37].

На державному рівні захист прав власності та контрактних прав є фундаментальними передумовами росту капіталовкладень та темпів економічного зростання.

Основними напрямками впливу корпоративного управління на економічне зростання є підвищення ефективності інвестованого капіталу та управлінських рішень.

Висновки

Одним з основних завдань держави є формування ефективної моделі корпоративного управління. Для досягнення економічної ефективності не тільки господарюючих суб'єктів, а й держави необхідно на макроекономічному рівні узгодити цілі державного регулювання та корпоративного управління та спрямувати їх на об'єднання зусиль, спрямованих на захист інтересів та прав усіх учасників економічного процесу.

Покращання корпоративного управління повинно базуватися на вітчизняному та світовому досвіді.

Низька ефективність корпоративного управління пояснюється дією наступних причин:

- недосконала акціонерна нормативно-правова база;
- незнання господарюючих суб'єктів про необхідність впровадження корпоративного управління;
- труднощі, які виникають у процесі застосування критеріїв оцінки ефективності корпоративного управління.

Покращання корпоративного управління розглядається потенційними інвесторами як ресурс підвищення їх інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності. Як наслідок:

- дотримання принципів корпоративного управління створює позитивний імідж компанії перед потенційними інвесторами;
- якісне корпоративне управління знижує ризик інвесторів, тим самим сприяє залученню коштів.

Також існують інші фактори, які позитивно впливають на розвиток корпоративного управління:

- перехід менеджерів з адміністративних методів управління на ринкові;
- залучення до оперативного управління найманих професійних менеджерів;
- розробка та прийняття кодексів корпоративного управління на рівні суб'єктів господарювання;
- удосконалення нормативно-правової бази, яка регулює діяльність акціонерних товариств.

Корпоративне управління пов'язане з економічним зростанням через механізм ефективності використання ресурсів суб'єкта господарювання.

- Напрямами впливу корпоративного управління на економічне зростання є:
- забезпечення виконання та покращання фінансових результатів;
 - ефективне використання людських ресурсів;
 - забезпечення ефективності інвестиційного капіталу.

Список літератури:

1. Агапова И.И. История экономической мысли : [курс лекций] / И.И. Агапова. – М. : ГАНДЕМ ; ЭКМОС, 1998. – 248 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://enbv.narod.ru/text/Econom/agapova_iem/.
2. Бартенев С.А. История экономических учений : [учеб. для вузов по экон. спец.] / С.А. Бартенев ; Всероссийская академия внешней торговли. – М. : Экономика, 2003. – 453 с.

3. Баюра Д. Корпоративне управління як об'єкт наукового дослідження / Д. Баюра // Вісник Київського національного університету. Економіка ; за ред. В.Д. Базилевича. – К. : КНУ, 2008. – Вип. 99–100. – 120 с.
4. Бухвалов А.В. Корпоративное управление как объект научных исследований / А.В. Бухвалов // Российский журнал менеджмента. – 2005. – № 3. – С. 81–96.
5. Головіна Я.С. Сутність корпоративного управління / Я.С. Головіна // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – Вип. № 4. – С. 335–339.
6. Головіна Я.С. Вплив корпоративного управління на економічне зростання / Я.С. Головіна // Економічний вісник НГУ. – 2010. – № 1. – С. 87–94.
7. Газин Г. Корпоративное управление в России: реальное конкурентное преимущество / Г. Газин // Вестник McKinsey. – 2003. – № 1. – С. 7–19.
8. Гизатуллин А. Корпоративное управление и финансовая эффективность: мета-анализ / А. Гизатуллин // Вопросы экономики. – 2008. – № 10. – С. 62–76.
9. Економічна теорія: макро- і мікроекономіка / За ред. З. Ватаманюка і С. Панчишина. – К. : Альтернатива, 2001. – 576 с.
10. Митчелл У.К. Экономические циклы: проблема и ее постановка / У.К. Митчелл ; пер. с англ. Е. Д. Кондратьева [и др.] ; вступ. ст. А.Г. Герценштейн. – М. ; Л. : Госиздат, 1930. – LXXX. – 504 с.
11. Клишова Е.В. Становление современной экономической теории : [учеб. пособ.] по курсу истории экон. учений / Е.В. Клишова. – Донецк : УкрНТЭК, 2001. – 336 с.
12. Семюелсон П.А. Макроекономіка / П.А. Семюелсон, В.Д. Нордгауз ; пер. з англ. – К. : Основи, 1995. – 544 с.
13. Севастьянов Р.В. Семантика поняття «корпоративне управління» в економічному контексті / Р.В. Севастьянов, О.А. Акчуріна // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2014. – № 6. – С. 68–76.
14. Теория капитала и экономического роста : [учеб. пособ.] / Под ред. С.С. Дзарасова. – М. : МГУ, 2004. – 400 с.
15. Титова Н.Е. История экономических учений : [курс лекций] / Н.Е. Титова. – М. : ВЛАДОС, 1997. – 288 с.
16. Лисовицкий В.Н. История экономических учений : [учеб. пособ.] / В.Н. Лисовицкий. – Х. : Р.И.Ф., 2002. – 320 с.
17. Макконнелл К.Р. Аналітична економія: принципи, проблеми і політика / К.Р. Макконнелл, С.Л. Брю ; пер. з англ. – Львів : Просвіта, 1997. – Ч. 1. Макроекономіка. – 671 с.
18. Кужелев М.А. Корпоративное управление: сущность и элементы / М.А. Кужелев // Економіка і організація управління. – 2008. – Вип. № 3. – С. 51–58.
19. Манків Н.Г. Макроекономіка : [підручник для України] / Н.Г. Манків ; пер. з англ. С. Панчишин. – К. : Основа, 2000. – 588 с.
20. Фишер С. Экономика : [учебник] / С. Фишер [и др.] ; пер. с англ. Е.Е. Балашова [и др.] ; общ. ред. и предисл. Г.Г. Сапова ; 2 англ. изд. – М. : Академия народного хозяйства при Правительстве РФ ; Дело, 1999. – 829 с.
21. Харрод Р. Теория экономической динамики / Р. Харрод ; пер. с англ. В.Е. Маневича ; под ред. В.Г. Гребенникова. – М. : ЦЭМИ РАН, 2008. – 210 с.
22. Хрестоматия по экономической теории / Сост. Е.Ф. Борисов. – М. : Юристъ, 1997. – 536 с.
23. Цена корпоративного управления / П. Кумз, М. Уотсон, К. Кампос [и др.] // Вестник McKinsey. – 2003. – № 1(3) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.mckinsey.com/russianquarterly/articles/issue03/02_0103.aspx?tid=21.
24. Юхименко П.І. Історія економічних учень : [навч. посіб. для студ. екон. спец. вищ. навч. закл.] / П.І. Юхименко, П.М. Леоненко. – К. : Знання-Прес, 2000. – 514 с.
25. Aghion P., Howitt P. A model of growth through creative destruction / P. Aghion, P. Howitt // NBER 1050 Massachusetts. January 1990 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nber.org>.

26. Amable B. Endogenous Growth Theory, Convergence and Divergence / B. Amable // Economics of Growth and Technical Change. Ed. by G.Silverberg and L.Soete. Cornwall, 1994.
27. Black B.S. The Corporate Governance Behavior and Market Value of Russian Firms / B.S. Black // Emerging Markets Review. – 2001. – № 2. – P. 89–108.
28. Shihverdiev A.P. [Internal control and risk management in corporate governance]. Corporate Governance and innovative development of the North: Bulletin of the Research Center of Corporate Law, Management and Venture Capital Syktyvkar State University, 2012, no.2. (In Russ.) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://vestnik-ku.ru/articles/2012/2/13.pdf>.
29. Morck R. Managerial Ownership and Market Valuation / R. Morck, A. Shleifer, R.W. Vishny // Journal of Financial Economics. – 1998. – № 20. – P. 293–315.
30. Klapper L.F., Love I. Corporate Governance, Investor Protection, and Performance in Emerging Markets / L.F. Klapper, I. Love // Journal of Corporate Finance. – 2004. – Vol. 10(5). – P. 703–728.
31. Innovation, Resources and Economics Growth / A.Q. Curzio, M. Fortis, K. Zoboli // Economics of Growth and Technical Change. Ed. by G.Silverberg and L.Soete. Cornwall, 1994.
32. Day R.H. Do Economies Diverge? // Economics of Growth and Technical Change. Ed. by G.Silverberg and L.Soete. Cornwall, 1994.
33. Silverberg G., Lehnert D. Growth Fluctuation in an Evolutionary Model of Creative Destruction // The Economics of Growth and Technical Change. Ed. by G.Silverberg and L.Soete. Cornwall, 1994.
34. Yermack D. Higher Market Valuation for Firms with a Small Board of Directors / D. Yermack // Journal of Financial Economics. – 1996. – № 40. – P. 185–211.
35. Eisenberg T. Larger Board Size and Decreasing Firm Value in Small Firms / T. Eisenberg, S. Sundgren, M. Wells // Journal of Financial Economics. – 1998. – № 48. – P. 35–54.
36. Morck R. Managerial Ownership and Market Valuation / R. Morck, A. Shleifer, R.W. Vishny // Journal of Financial Economics. – 1998. – № 20. – P. 293–315.
37. Thomas I. Palley Growth theory in a Keynesian mode: some Keynesian foundations for new endogenous growth theory / I. Thomas [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://rahajatalous.files.wordpress.com/2012/01/palley.pdf>.
38. Tobin J. Money and economic growth / J. Tobin // Econometrica, October 1965. – № 4. – V. 33. – P. 671–684.
39. Kaldor N.A. Model of economic growth / N.A. Kaldor // Economic Journal. – 1957. – V. 67. – P. 591–624.
40. Prescott E., Kydland F. Business Cycles: Real Facts and Monetary Myth / E. Prescott, F. Kydland // FRB Minneapolis Quarterly Review, 1990 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.minneapolisfed.org/research/qr/qr1421.pdf>.